

13. Ogiy, Ja., 1929. 'Pidsumky ta perspektyvy roboty skotars'ko-molochars'koi kooperacii' na XII r. Zhovtnja (The results and perspectives of the stock-breeding cooperatives on the XIIth of October)', *Ukrai'ns'ke skotarstvo*, №11, s.17–25.

14. Paskalenko, VS., 2006. 'Zamozhne seljanstvo v sil's'kogospodars'kij kooperacii' Ukraïny (1921–1924 rr.): social'no-ekonomichnyj aspekt: avtoref. dys... kand. ist. nauk (The prosperous peasantry in the agricultural co-operation of Ukraine (1921–1924): Socio-economic aspect: author's abstract. Dis ... Cand. is sciences)', Cherkasy, 20 s.

15. Raku, JuG., 2008. 'Ukrai'ns'ka sil's'kogospodars'ka kooperacija v m'jaso-molochnomu eksporti Ukraïny v roky nepu (Ukrainian agricultural cooperative in meat and dairy exports of Ukraine during the NEP years)', *Ukrai'ns'kyj seljanyn: zbirnyk naukovykh prac'*, Cherkasy, Vyp.11, s.262–265.

16. Uman, Ju., 1928. 'Nashi pidsumky (Our results)', *Ukrai'ns'ke skotarstvo*, №1. s.3–7.

17. Hod'ko, Gr., 1928. 'Organizacijnyj stan skotars'ko-molochars'koi kooperacii' (Organizational state of animal husbandry cooperatives)', *Ukrai'ns'ka skotarstvo*, №3, s.19–23.

18. 'Shljah j tempy rozvytku narodn'ogo gospodarstva USRR. Materialy do pobuduvannja p'jatyrichnoho planu do HI Vseukrai'nskogo z'i'zdu rad (Ways and pace of development of the national economy of the Ukrainian SSR. Materials for building a five-year plan for the XI All-Ukrainian Congress of Soviets)', 1929. H., 312 s.

Voloshyn I. V., senior lecturer at the Department of Social Sciences of Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes (Ukraine, Cherkasy), igorvoloshin@ukr.net

The activity of the specialized agricultural network «Dobrobut» on the increase in the number of members of meat and dairy cooperation in the period of NEP

The article reveals the methods and results of the «Dobrobut» agricultural network on quantitative growth of the meat and dairy cooperation network in the 1920s. The dynamics of the number of cooperatives and its dependence on agricultural zoning are traced. The dynamics of members of meat, dairy and other types of agricultural cooperation is compared. It indicates the discrepancies between the statistics of the Central Statistical Office of Soviet Ukraine and the information provided by the «Dobrobut» network.

Keywords: credit cooperation, meat-dairy industry, food industry, agriculture, new economic policy, livestock, agricultural network «Dobrobut».

* * *

УДК 93/94:656.8:346.7(477)

Говоровський А. В.,
начальник ВРДС, Публічне акціонерне
товариство «Укрпошта» (Україна, Київ),
Govorovskiy@ukr.net

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В УКРАЇНІ

Розглядаються правові аспекти формування, функціонування та розвитку поштового зв'язку України. Також визначено засади правового регулювання діяльності національного оператора поштового зв'язку в Україні.

Проаналізовано передумови та визначальні етапи правового та нормативного розвитку діяльності поштової справи, завдяки яким відбуваються значні зміни в поштовій системі.

На основі комплексного аналізу висвітлено основні етапи складних правових відносин на ринку послуг поштового зв'язку.

Вивчено вплив зовнішніх факторів на діяльність поштового зв'язку у сучасному правовому полі, які мають значний вплив на економічне і соціальне формування майбутньої діяльності поштового зв'язку України.

Ключові слова: правова діяльність поштової галузі, історія поштової справи, поштової зв'язок, правове регулювання поштового зв'язку, розвиток поштового зв'язку України.

Випуск першої української марки за визначенням Українського інституту національної пам'яті спільно з Українським кризовим медіа центром слід вважати однією з визначальних, ключових подій української

історії 1917–1921 років, що пов'язані з Українською революцією, поряд з такими доленосними рішеннями, як утворення першого українського парламенту і національного уряду, власної армії, заснуванням Української академії наук та запровадженням гривні [12].

Це свідчить про відзначення визначальної ролі поштового зв'язку в соціальному та економічному житті держави, розширенні та поглибленні його впливу на інформаційний простір в суспільстві. В значній мірі, завдяки поштовому зв'язку відбуваються інтегруючі процеси, наближення сільського населення до сучасних послуг, які раніше доступні були тільки для мешканців міст та районних центрів.

Поряд з телефонізацією і телеграфом поштові відділення в сільській місцевості забезпечені Інтернетом і факсимільним зв'язком, а також мають можливості виконувати замовлення юридичних і фізичних осіб, не залежно від характеру і регіонів, послугами специфічного сегменту продуктивної діяльності людства, пов'язаної з прийомом, обробкою, перевезенням та доставкою поштових відправлень, продаж товарів по замовленню, наданням фінансових та інших комерційних послуг [2].

Поштовий зв'язок, який з огляду на унікальність послуг, не зважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій, і до сьогодні відіграє важливу роль, утримує свою значимість, дозволяє забезпечити адресну передачу інформації, зберігати її та використовувати в подальшому, як основний засіб взаємодії суб'єктів ринкових відносин, що безпосереднє впливає на формування соціальної та економічної політики держави.

Визначений курс нашої країни на євро інтеграцію обумовив необхідність прийняття законодавства, що регулює адекватні суспільні відносини у галузі поштового зв'язку, його узгодження з міжнародними і європейськими стандартами. У цьому сенсі актуалізується питання правового врегулювання діяльності поштової галузі, наближення України до міжнародних стандартів, оскільки виключно ефективне правове регулювання забезпечує упорядкування, розвиток і дієве функціонування підприємств зв'язку.

На сучасному етапі одним із найважливіших засобів реалізації державної політики у сфері поштового зв'язку, як однієї із небагатьох галузей економіки, яка демонструє динамічний розвиток є створення дієвої та ефективної нормативно-правової бази, здатної забезпечити правову дієву діяльність у даній сфері.

Не можливо навіть уявити, якісного надання поштових послуг за відсутності правових механізмів їх реалізації. Через це потребує більшої уваги та посилення правових гарантій для підприємств і працівників галузі, з урахуванням міжнародного досвіду, забезпечення в повному обсязі можливостей операторів, щодо подальшого розвитку сфери поштового зв'язку.

Сучасний етап розвитку галузі передбачає необхідність визначення та акцентувати увагу на пріоритетні програми, дослідження природи, змісту та процедур надання послуг поштового зв'язку. Саме тому держава повинна враховувати можливість надати галузі правовий імунітет, забезпечити умови для вдосконалення дієвих адміністративно-правових механізмів надання послуг поштового зв'язку.

Основу нормативно-правового забезпечення складають формування та сприяння його нормативно-

правової бази як юридичного засобу досягнення ефективної діяльності галузі. Як наслідок нормативно-правові норми мають забезпечувати моделювання і формування їх функціональних, організаційних та інформаційних структур.

Юридично – правове регулювання та формування ринку поштового зв'язку в Україні здійснюється відповідно до діючого законодавства, актів Всесвітнього поштового союзу, враховуючи положення міжнародних договорів, згоду на виконання яких схвалено Верховною Радою України.

Як на ринку України так і в переважній більшості країн світу державою визначений національний оператор, на якого покладаються функції надання універсальних послуг поштового зв'язку. Відповідно до ч.7 ст.15 Закону України «Про поштовий зв'язок», розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. N10 «Про національного оператора поштового зв'язку» виконання функцій національного оператора поштового зв'язку покладено на Публічне акціонерне товариство «Укрпошта», яке повинно задовольняти необхідні вимоги споживачів щодо універсальних послуг поштового зв'язку по всій території держави за доступними для населення тарифами [9].

Національний оператор поштового зв'язку ПАТ «Укрпошта» є державним підприємством, що відноситься до сфери управління Міністерства інфраструктури України.

Наказом Мінінфраструктури від 14 червня 2013 р. №405 «Про визначення Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» оператором поштового зв'язку, який виконує зобов'язання, що випливають із актів Всесвітнього поштового союзу», зареєстрованим у Мін'юсти 5 липня 2013 р. за №1123/23655, Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта», правонаступником якого є ПАТ «Укрпошта» згідно із Статутом, було визначено призначеним оператором для надання послуг поштового зв'язку та здійснення поштових платіжних послуг на території України шляхом використання своєї мережі [11].

Корпоративним клієнтам Укрпошти надаються наступні види послуг: поштові, які включають пересилання різних видів відправлень, консигнацію, внутрішньої комерційної кореспонденції, доставку рахунків, кур'єрську доставку; розміщення реклами у відділеннях поштового зв'язку, доставка рекламної та інформаційної продукції, друк та конвертування матеріалів; фінансові послуги поштові перекази, приймання платежів; передплатні послуги; друк та конвертування матеріалів, конференц-послуги, оренду майна [7].

Повноваження щодо управління поштовим зв'язком вписані в Положенні Міністерства інфраструктури, яке від імені Уряду України наділене такими повноваженнями. На уповноважений центральний орган виконавчої влади Мінінфраструктури в галузі поштового зв'язку покладається:

розробка нормативно-правових актів, які регулюють діяльність у сфері надання послуг поштового зв'язку; визначення порядку введення та виведення з обігу поштових марок;

забезпечення поштової безпеки та таємниці інформації у сфері надання послуг поштового зв'язку;

організація роботи, пов'язаної зі стандартизацією та сертифікацією засобів поштового зв'язку;

забезпечення підготовки та перепідготовки кадрів для надання послуг поштового зв'язку;

сприяння розвитку ринку послуг поштового зв'язку.

Запровадження в Україні ринкових відносин суттєво вплинуло на господарський устрій, відбулися кардинальні перетворення в сфері поштового зв'язку: на ринку послуг поштового зв'язку, крім національного оператора ПАТ «Укрпошта», здійснюють діяльність і надають послуги також різноманітні суб'єкти господарювання недержавної форми власності, незалежно від їх форми власності та організаційно-правового устрою (за експертними оцінками, налічується близько 300 таких суб'єктів).

Проте оператори поштового зв'язку недержавної форми власності, завдячуючи лібералізації ринку намагаються охопити та монополізувати найбільш прибуткові та затребувані сегменти ринку, урізуючи обсяги діяльності та прибутковість державного оператора.

За сприянням всесвітньої поштової конвенції, в основі зобов'язань країн – членів Всесвітнього поштового союзу є забезпечення реалізації права користувачів (клієнтів) на доступ до якісних основних послуг поштового зв'язку за доступними цінами у всіх пунктах на їхній території.

Через глобалізацію та стрімкий технологічний прогрес у галузі комунікацій останні двадцять років структура попиту та пропозиції на світовому ринку послуг поштового зв'язку значно змінилася. Розвиток послуг поштового зв'язку характеризується суттєвими трансформаціями, що пов'язано з поступовим скороченням попиту на окремі види послуг з одночасним збільшенням на інші. Як факт, обсяги паперової комунікації значно зменшуються, а електронні – навпаки зростають. З іншого боку, інновації в технологіях роблять зручними он-лайн сервіси і, таким чином, збільшують кількість поштових відправлень, що доставляються операторами поштового зв'язку.

Упорядкуванню діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку сприяють закріплені в Законі України «Про поштовий зв'язок» його основні засади:

захист інтересів користувачів у сфері надання послуг поштового зв'язку;

доступність до ринку послуг поштового зв'язку;

забезпечення надання послуг поштового зв'язку встановленого рівня якості, незалежно від суб'єктів споживачів та місця проживання;

законодавче регулювання відносин у сфері надання послуг поштового зв'язку;

забезпечення прав користувачів на таємницю інформації у сфері надання послуг поштового зв'язку;

забезпечення прав операторів поштового зв'язку, єдності правил, стандартів і норм у сфері надання послуг поштового зв'язку [3, с. 3].

Послуги поштового зв'язку, згідно діючого законодавства, поділяються на послуги загального користування та спеціального призначення.

Якщо розглядати послуги поштового зв'язку, право на надання яких має тільки національний оператор, до їх переліку відносяться послуги поштового зв'язку загального користування встановленого рівня якості,

які надаються усім користувачам на всій території України за тарифами, що регулюються державою. Згідно діючих Правил передбачається: пересилання поштових карток, листів, бандеролей, секограм – простих та рекомендованих; посилок масою до 10 кілограмів [8].

Враховуючи неминучу диверсифікацію ринку поштових послуг між різними операторами, поступове скорочення попиту по деяким традиційним напрямкам діяльності, зменшення в ряді випадків обсягів споживання, як з боку фізичних, так і юридичних осіб, доцільно, на нашу думку, в окремих випадках розглядати можливість залучення до надання універсальних послуг також інших операторів поштового зв'язку.

Послуги поштового зв'язку спеціального призначення, які надаються окремим категоріям користувачів (фельд'єгерський і спеціальний зв'язок), віднесені до компетенції Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, яке функціонує на підставі положення затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 р. №411 (Офіційний вісник України, 2014 р., №73, ст.2066; 2016 р., №60, ст.2058).

Згідно затвердженого Положення на Адміністрацію Держспецзв'язку покладається:

1) забезпечення формування та реалізація: державної політики у сферах криптографічного і технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах (далі – інформаційно-телекомунікаційні системи) і на об'єктах інформаційної діяльності, а також у сферах використання державних інформаційних ресурсів в частині захисту інформації, протидії технічним розвідкам, функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку; у сферах захисту в кіберпросторі державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, здійснення державного контролю у таких сферах; державної технічної політики в галузі зв'язку;

2) участь у формуванні та реалізації: державної політики у сфері електронного документообігу в частині захисту інформації державних органів та органів місцевого самоврядування, розроблення та впровадження електронного цифрового підпису, крім питань правового регулювання його застосування, у державних органах та органах місцевого самоврядування; державної тарифної політики у сферах телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом України [6].

Адміністрація Держспецзв'язку є також призначеним оператором з надання міжнародних послуг поштового зв'язку «EMS».

Фельд'єгерська служба може забезпечувати кур'єрський зв'язок не тільки в межах однієї держави, а й між урядами різних країн. У такому разі порядок її діяльності регулюється міжнародними угодами. Нині таку угоду укладено між усіма колишніми

республіками Радянського Союзу, за винятком прибалтійських [1, с. 362].

Проте, ще залишаються недостатньо врегульованими деякі процедури для захисту клієнтів поштових послуг, через відсутність у Законі України «Про поштовий зв'язок» механізму діяльності приватних служб експрес-доставки. Вагомі причини свідчать про необхідність включити цих операторів у нормативно-правову базу поштового сектора [5, с. 95].

Послуги поштового зв'язку в Україні є одним із основних сегментів ринку зв'язку, який контролює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (надалі – НКРЗІ), що діє у відповідності з Указами Президента України від 2 вересня 2013 року №469/2013 та від 07 листопада 2014 року №862/2014.

На НКРЗІ, згідно Положення, покладаються наступні завдання:

забезпечення проведення єдиної державної політики з питань державного регулювання у сфері телекомунікацій, інформатизації та розвитку інформаційного суспільства, користування радіочастотним ресурсом, надання послуг поштового зв'язку;

здійснення державного регулювання та нагляду у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом, надання послуг поштового зв'язку, використання інфраструктури з метою максимального задоволення попиту споживачів на послуги зв'язку та інформаційні послуги, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, збільшення обсягів послуг та підвищення їх якості, розвитку та модернізації телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних мереж з урахуванням інтересів національної безпеки;

забезпечення ефективного користування радіочастотним ресурсом і функціонування ринку телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних, інформаційних послуг та послуг поштового зв'язку на основі збалансування інтересів суспільства, суб'єктів господарювання та споживачів цих послуг;

сприяння розвитку конкуренції та підприємництва, забезпечення рівних умов діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності, вдосконалення механізму регулювання ринкових відносин у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку;

забезпечення системності, комплексності і узгодженості розвитку інформатизації та інформаційного суспільства в державі.

НКРЗІ у межах своєї компетенції: видає ліцензії на надання послуг поштового зв'язку та телекомунікаційних послуг; веде державні реєстри операторів та провайдерів зв'язку; здійснює відповідно до законодавства тарифне регулювання у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку; приймає рішення, які є обов'язковими до виконання суб'єктами ринку телекомунікацій; здійснює контроль за додержанням законодавства та ліцензійних умов, а також за якістю послуг зв'язку; застосовує адміністративні стягнення за порушення у сфері зв'язку; забезпечує в межах спеціальної процедури досудове вирішення спорів між операторами, провайдерами телекомунікацій щодо

взаємо з'єднання телекомунікаційних мереж; передає до Антимонопольного комітету України матеріали в разі виявлення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у сфері зв'язку; розробляє та реалізує технічну політику у формуванні номерного ресурсу телекомунікаційних мереж; проводить сертифікацію засобів зв'язку та іншого технічного обладнання, що застосовується у цій сфері [11].

Ця комісія є державним колегіальним органом регулювання у сфері надання послуг поштового зв'язку, з повноваженнями центрального органу виконавчої влади на проведення ліцензування, виконує регуляторні функції і здійснює державний нагляд. НКРЗІ підпорядкована Президенту України і підзвітна Верховній Раді України [10].

Враховуючи вище викладене можна дійти висновків, що надані повноваження НКРЗІ не узгоджені з вимогою ч.7 ст.15 Закону України «Про поштовий зв'язок».

Враховуючи досвід діючої практики функціонування національної системи поштового зв'язку і наявні проблеми потрібно більш ретельно визначити критерії юридичної особи на яку покладаються функції національного оператора, строк дії повноважень та механізм відповідальності за неякісне виконання діяльності. Крім того, потребують перегляду і інші положення зазначеної статті.

На нашу думку, щодо розмежувань поштових послуг між операторами необхідно приділити більше уваги послугам, що надаються Укрпоштою. Саме Укрпошта пропонує для приватних клієнтів послуги доставки різних видів пересилань; власної марки, страхування, замовлення кур'єрської доставки, адміністративних послуг, прискореної пошти; фінансові послуги, пов'язані з: прийманням платежів та видачею готівки, об'єктами поштового зв'язку; здійсненням он-лайн оплати, передплати друкованих та електронних періодичних видань; поштових переказів в межах та за межі України, переказів за міжнародними платіжними системами.

З перелічених послуг неможливо визначити які послуги для оператора є основними або додатковими. Не містить відповіді на це питання Закон України «Про поштовий зв'язок» та «Правила надання послуг поштового зв'язку», які не враховують більшість із перелічених послуг.

В «Правилах надання послуг поштового зв'язку» затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. №270 визначена лише можливість надання оператором поштового зв'язку послуг: тарифікації згрупованих поштових переказів, зважування згрупованих поштових відправлень та їх тарифікація (у тому числі наклеювання на них поштових марок), розшук відправленого реєстрованого поштового відправлення, позначення особливих відміток на згруповані поштові відправлення, поштові перекази. Оператор такі види послуг у більшості випадків окремо не пропонує.

Враховуючи різноманітність та велику кількість послуг, що надаються національним оператором, які характерні банківським установам є підстави для запровадження на його базі поштового банку. Про що свідчать неодноразові заяви керівництва національного оператора та міжнародний досвід в цьому питанні [4].

Головною метою створення поштового банку повинно бути розширення доступу населення до фінансових послуг у сільських та віддалених місцевостях, що потребує узгодження законодавства, що регулює діяльність з надання поштових послуг, з реальними потребами сьогодення.

Необхідно зазначити, що регулювання складних правових відносин на ринку послуг поштового зв'язку здійснюється без належної наукової розвідки. Адже, сьогодні проблема правового регулювання діяльності на ринку послуг поштового зв'язку не віднесена до числа пріоритетних і не має належного місця в наукових дослідженнях, все менше вчені звертаються до вивчення питань, пов'язаних з правовою доцільністю та обумовленістю надання послуг поштового зв'язку.

Становлення та розвиток галузі поштового зв'язку в сучасних умовах безумовно заслуговує бути одним з визначальних напрямів науково-технічного прогресу, як фактор підвищення життєвого рівня населення, забезпечення загальнодержавної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. 'Адміністративне право: підручник', Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Б.
2. 'Економічна теорія: Політекономія: підручник. – 6-те вид., перероб. і доп.', 2007. за ред. В. Д. Базилевича, К.: Знання. – Прес, 719 с.
3. 'Закон України «Про поштовий зв'язок»'. [online] Доступно: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2759-14>.
4. 'Знайомтесь, банк. Поштовий банк', 2015. *Поштовий вісник*, №3 (724), с.4.
5. 'Навчальне видання', 2015. Мороз, ВМ., *Організаційні основи діяльності підприємства поштового зв'язку*, К.
6. 'Постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 р. №411 Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України'. [online] Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/411-2014-%D0%BF>.
7. 'Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 року №270'. [online] Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-%D0%BF>.
8. 'Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. Указ Президента України від 23.11.2011 року №1067/2011', 2011. *Офіційний вісник України*, №94, стор.32, ст.3417.
9. 'Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. N10 «Про національного оператора поштового зв'язку»'. [online] Доступно: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR020010.html.
10. 'СТРАТЕГІЯ імплементації положень директив Європейського Союзу у сфері послуг поштового зв'язку та кур'єрських послуг («дорожня карта») (СХВАЛЕНО розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. №104-р)'. [online] Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/104-2018-%D1%80>.
11. 'Указ Президента України «Про національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації», 2011. К. [online] Доступно: <http://www.nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=17&language=uk>.
12. 'Українська революція 1917–21', *Український інститут національної пам'яті*. [online] Доступно: <http://www.memory.gov.ua/page/ukrainska-revolutsiya-1917-21>.

References

1. 'Administratyvne pravo: pidruchnyk (Administrative law: a textbook)', Ju. P. Bytyak (ker. avt. kol.), V. M. Garashhuk, V. V. Boguch'kyj ta in.; za zag. red. Ju. P. B.
2. 'Ekonomiczna teoriija: Politekonomija: pidruchnyk. – 6-te vyd., prerob. i dop. (Economic Theory: Political Economy: Textbook. – 6th species., Processing. and add)', 2007. za red. V. D. Bazylevycha, K.: Znannya. – Pres, 719 s.

3. 'Zakon Ukrainy ny «Pro poshtovyy zv'jazok» (Law of Ukraine "On Postal Communication")'. [online] Dostupno: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2759-14>.

4. 'Znajomtes', bank. Poshtovyy bank (Meet the bank. Post bank)', 2015. *Poshtovyy visnyk*, №3 (724), s.4.

5. 'Navchal'ne vydannja (Educational edition)', 2015. *Moroz, VM., Organizacijni osnovy dijtal'nosti pidpryjemstva poshtovogo zv'jazku*, K.

6. 'Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 veresnja 2014 r. №411 Pro zatverdzhennja Polozhennja pro Administraciju Derzhavnoi sluzhby special'nogo zv'jazku ta zahystu informacii' Ukrainy (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 3, 2014, No.416 On Approval of the Regulation on the Administration of the State Service for Special Communications and Information Protection of Ukraine)'. [online] Dostupno: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/411-2014-%D0%BF>.

7. 'Pro zatverdzhennja Pravyl nadannja poslug poshtovogo zv'jazku. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.03.2009 roku №270 (On Approval of the Rules for the Provision of Postal Services. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 5, 2009 №270)'. [online] Dostupno: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-p/page2>.

8. 'Pro Nacional'nu komisiju, shho zdijnsnuje derzhavne reguljuvannja u sferi zv'jazku ta informatyzacii'. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 23.11.2011 roku №1067/2011 (About the National Commission, which carries out state regulation in the field of communication and informatization. Decree of the President of Ukraine dated 23.11.2011 №1067/2011)', 2011. *Oficijnyj visnyk Ukrainy*, №94, stor.32, st.3417.

9. 'Rozporjadzhennjam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 sichnja 2002 r. N10 «Pro nacional'nogo operatora poshtovogo zv'jazku» (By the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 10 January 2002 N10 "On the National Postal Operator")'. [online] Dostupno: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR020010.html.

10. 'STRATEGIJA implementacii' polozhen' dyrektyv Jevropejs'kogo Sojuzu u sferi poslug poshtovogo zv'jazku ta kur'jers'kyh poslug («dorozhnja karta») (SHVALENO rozporjadzhennjam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 ljutogo 2018 r. №104-r) (STRATEGY of implementation of the provisions of the European Union directives in the field of postal services and courier services ("road map") (APPROVED by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 14, 2018, No.104-p)). [online] Dostupno: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/104-2018-%D1%80>.

11. 'Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro nacional'nu komisiju, shho zdijnsnuje derzhavne reguljuvannja u sferi zv'jazku ta informatyzacii» (Decree of the President of Ukraine "On the National Commission, which carries out state regulation in the field of communication and informatization)", 2011. K. [online] Dostupno: <http://www.nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=17&language=uk>.

12. 'Ukrai'ns'ka revoljucija 1917-21 (Ukrainian Revolution 1917-21)', *Ukrai'ns'kyj instytut nacional'noi' pam'jati*. [online] Dostupno: <http://www.memory.gov.ua/page/ukrainska-revoljutsiya-1917-21>.

Govorovskiy A. V., Head of VRDS, Public joint stock company «Ukrposhta» (Ukraine, Kyiv), Govorovskiy@ukr.net

Legal regulation of postal communication in Ukraine

The article considers the legal aspects of the formation, functioning and development of postal communication of Ukraine. The principles of legal regulation of the activity of the national postal operator in Ukraine are also defined.

The preconditions and the determining stages of legal and normative development of postal activity development, due to which there are significant changes in the postal system, are analyzed.

On the basis of the complex analysis, the main stages of the complex legal relations on the market of postal services are highlighted.

The influence of external factors on postal activity in the modern legal field, which has a significant influence on the economic and social formation of the future activity of postal communication of Ukraine, is studied.

Keywords: legal activity of postal industry, postal history, postal communication, legal regulation of postal communication, development of postal communication of Ukraine.

* * *

УДК 94(477.82)«1901/1930»[061:63

Лисенко М. С.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії і культурології, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (Україна, Харків), M.S.Lysenko@ukr.net

ВОЛИНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ХМЕЛЯРСТВА: МАЛОВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ (ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Метою статті є вивчення діяльності Волинського товариства хмелярства у 1903–1919 рр. Воно було перетворено з раніше існуючої в Житомирі філії Імператорського загальноросійського товариства садівництва. Вченим використані порівняльні, хронологічні, проблемний і аналітичний методи дослідження. На основі архівних матеріалів, що вперше вводяться у науковий обіг, автором висвітлені цілі Волинського товариства хмелярства, методи роботи і різнопланову діяльність. Значну увагу приділено громадським ініціативам хмелярств. Таким як обговорення митної та податкової політики в державі, співпраці з іншими сільськогосподарськими товариствами і загальноросійськими установами у країні. Успішним досвідом аграрної організації стала участь у місцевих, загальноросійських та міжнародних виставках та періодичних з'їздах. Волинське товариство хмелярства підтримувало зв'язки з партнерами (хмелєвиробниками, хмелеторговцями та броварнями), а також споживачами. Місцевими жителями – членами цієї організації – враховувався корисний досвід чеських колоністів, вихідців з Богемії. Помічники поляки збували хміль в межах імперії і закордоном. Волинським товариством хмелярства проводилася просвітницька робота серед населення краю.

У статті вивчені такі питання як внутрішній товарообмін, міжнародне співробітництво. Уперше приділено увагу співпраці з українськими кооперативами в Лондоні, сільськогосподарськими асоціаціями Франції, Скандинавії. Позначено зв'язки з аналогічними громадськими об'єднаннями українських губерній. Наприклад, взаємовідгуду співпрацю з Американською агентурою Харківського товариства сільського господарства. Науковцем описані і систематизовані нові матеріали про діяльність Волинського товариства хмелярства в період до Першої світової війни. З початком воєнних дій у німецьких колоністів секвестрували хмільники. Турботу про них держава поклала на аграрну організацію. В цілому активність Волинського товариства хмелярств тривала і в роки громадянської війни. В 1920 році воно було закрито, а майно націоналізовано.

Автором дослідження зроблено висновок, що діяльність Волинського товариства хмелярства була успішною й ефективною для економіки краю і країни. Її значення полягало у заохоченні громадської ініціативи, підвищенні культури землеробства, залученні волонери до досвіду товарообміну як на внутрішньому ринку Російської імперії, так і закордоном.

Ключові слова: Волинське товариство хмелярства, Російська імперія, сільськогосподарські товариства, сільське господарство, українські губернії.

Історія сільського господарства Правобережної України початку ХХ ст. тісно пов'язана з діяльністю Волинського товариства хмелярства. Як і інші громадські об'єднання, воно підпорядковувалося департаменту землеробства сільськогосподарського відомства. Аграрні організації створювалися перш за все для успішної реалізації реформ в галузі. На Волині, як розвиненому аграрному регіоні Російської імперії, ці завдання стали складніші. Вони передбачали активну участь місцевих хмелярств на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Територіальні межі дослідження охоплюють Волинську губернію Російської імперії; хронологічні обумовлені періодом діяльності Волинського товариства хмелярства з 1903 по 1919 роки.

Метою дослідження є вивчення досвіду роботи, співробітництва аграрного товариства з вітчизняними та закордонними товаровиробниками, його громадських ініціатив, участі у виставках різного рівня.

Історіографія. Літературу з вищезазваної теми варто умовно поділити на публікації з історії Волині та розвитку хмелярства в регіоні. Перші роботи були написані учасниками аграрних організацій. Найбільш відомими є публікації фахівця з хмелярства І. І. Засухіна [7; 8]. Розвиток сільського господарства Правобережної